

Elektrochemické obrábanie

- použitie len na vodivé materiály, nezávisle od tvrdosti, húževnatosti,...
  - anodické rozpúšťanie – obrábaný materiál je anóda a nástroj je katóda,
  - nevzniká tepelné ani mechanické poškodenie materiálu,
  - zanedbateľné opotrebovanie nástroja,
  - kvalitu povrchu ovplyvňuje homogenita štruktúry,
  - v porovnaní s chemickým obrábaním sa dosahujú vyššie hodnoty úberu materiálu, tvarová a rozmerová presnosť sú tiež vyššie
-
-

Elektrochemické obrábanie

Elektrolýza prebieha v medzere medzi nástrojom a materiálom kde prúdi pod tlakom elektrolyt.

Použitím vyššieho tlaku elektrolytu sa zrýchli úber materiálu aj kvalita povrchu.

Úber materiálu je najintenzívnejší na mieste kde je medzera najmenšia – najväčšia prúdová hustota.

Nástroj má tvar budúceho obrobku.

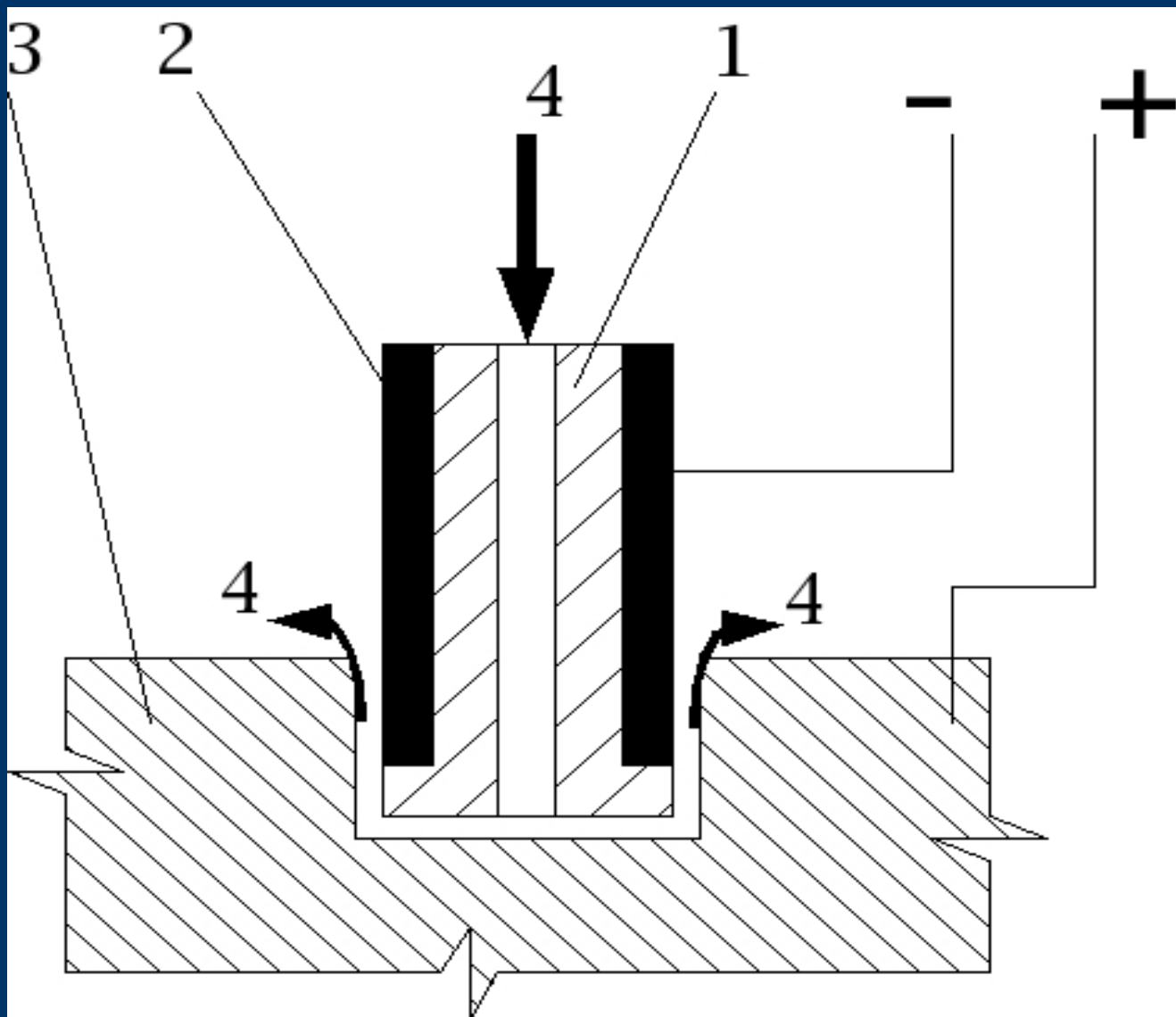

Elektrochemické obrábanie

- elektrolyt – roztok HCl,
  - tlak elektrolytu je 0,5 – 1,5 MPa,
  - rýchlosť prúdenia elektrolytu je okolo 50 m/sec,
  - prúdová hustota je do 1000 A/mm²,
  - napätie do 30V, pri vyššom by mohol vzniknúť výboj,
  - rýchlosť úberu je 1 – 3,5 mm³/min.A,
  - posuv až 2 mm/min
  - jednotlivé fázové zložky sa rozpúšťajú rôznou rýchlosťou, každá fázová zložka má aj minimálne napätie pod ktorým sa proces zastaví
-
-

Elektrochemické obrábanie

Elektrochemické obrábanie

Šírka medzery je 0,1 – 0,3 mm.

väčšia medzera – pomalší úber materiálu a horšia kvalita povrchu,

menšia medzera – vracia možnosť skratu a poškodenia materiálu a elektródy,

konštantná medzera – dosiahne sa plynulou reguláciou, priebežne sa meria veľkosť medzery a mení sa rýchlosť posuvu (adaptívne riadenie)

Elektrochemické obrábanie

Nástroj je Cu elektróda.

Oplatí sa pri sériovej výrobe zložitých tvarových súčiastok.

Časti nástroja, ktoré sa nezúčastňujú obrábania sú izolované.

Stroje aj nástroje sú drahé, preto sa používa iba v odôvodnených prípadoch.

Elektrochemické obrábanie

- výkon elektrochemického obrábania je množstvo rozpusteného kovu, riadi sa Faradayovými zákonmi,
  - rýchlosť úberu je hlavný faktor elektrochemickej obrobiteľnosti,
  - presnosť obrábania závisí medzielektródovej vzdialenosti, bežne IT 8 až IT 10,
  - kvalita povrchu (drsnosť) závisí od obrábaného materiálu, koncentrácie elektrolytu, elektrických, hydraulických parametrov, dosiahnuteľné R_a 0,2
-
-

Elektrochemické obrábanie

Elektrolyt je najčastejšie roztok kyseliny, alebo rôznych solí.

Elektrolyt sa používa v koncentrácii 10 až 20%, teplota býva okolo 35 °C.

Elektrolyt zabezpečuje:

- vedenie elektrického prúdu,
  - odvádza vzniknuté teplo a nečistoty,
  - rozpúšťa obrábaný materiál
-
-

Elektrochemické obrábanie

Požiadavky na elektrolyt:

- vysoká elektrická vodivosť,
  - nesmú sa vylučovať katióny kovu, ktoré by sa mohli usadzovať na nástroji,
  - musí obsahovať ióny, ktoré budú rozpúšťať anódu,
  - reakčné produkty, ktoré sa z elektrolytu dajú odstrániť,
  - nízka kinematická viskozita, aby neboli zbytočné hydraulické straty,
  - musí byť agresívny vzhľadom na obrábaný materiál a musí rovnomerne rozpúšťať všetky jeho fázové zložky
-
-

Elektrochemické obrábanie

V priebehu obrábania sa kyslosť elektrolytu prudko zvyšuje, môže nastať **pasivácia** anódy (Fe a Ni zliatiny).

Pridáva sa kyselina dusičná, ktorá pôsobí ako stabilizátor pH.

Odstraňovanie splodín z elektrolytu.

Elektrochemické obrábanie

- obrábanie homogénnym elektrolytom – medzielektródová medzera okolo 0,2 mm, menej presné obrábanie, potrebná korekcia činnej časti nástroja.
  - obrábanie zmesovým elektrolytom – zmes elektrolyt + vzduch, elektrolyt + CO₂, medzera môže byť pod 0,1 mm (zvyčajne 0,05 – 0,08 mm), vysoká kvalita a presnosť povrchu aj pri zložitých tvaroch.
-
-

Spôsoby elektrochemického obrábania

Podľa spôsobu odstraňovania splodín rozpúšťania môžeme deliť:

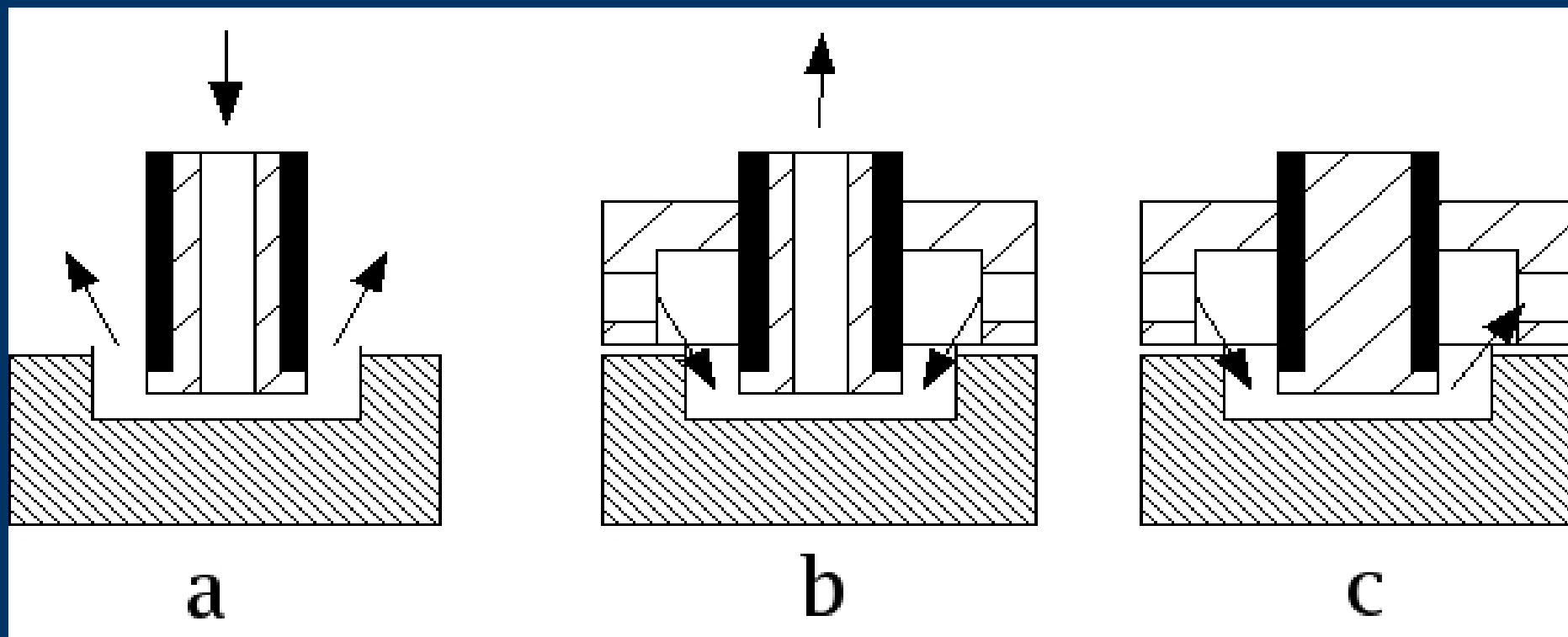
- s prúdiacim elektrolytom:
  - vnútorné,
  - vonkajšie,
  - priečne,
- mechanicky odstraňovanými produktmi reakcie.

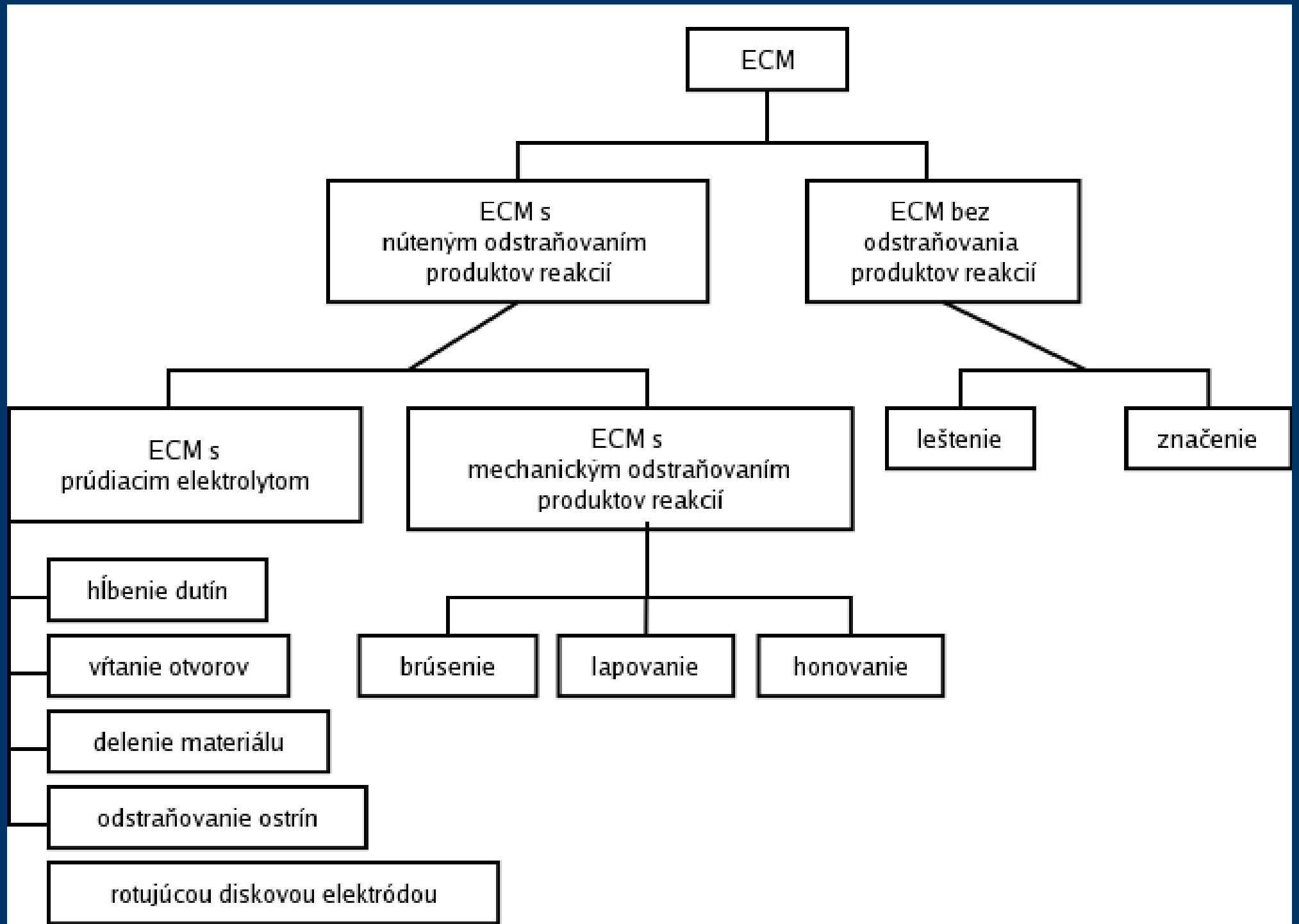
Pri nízkej prúdovej hustote (pod hranicou tvorenia pasivačnej vrstvy) nie je potrebné odstraňovanie splodín.

Spôsoby elektrochemického obrábania

ECM hĺbenie dutín

- vysoká prúdová hustota (1000 A/cm^2),
- vysoká rýchlosť prúdenia elektrolytu (okolo $60/\text{sec}$),
- posuv nástrojovej elektródy $0,5 - 10 \text{ mm/min}$,
- zmesový elektrolyt,
- drsnosť povrchu R_a menej ako 2

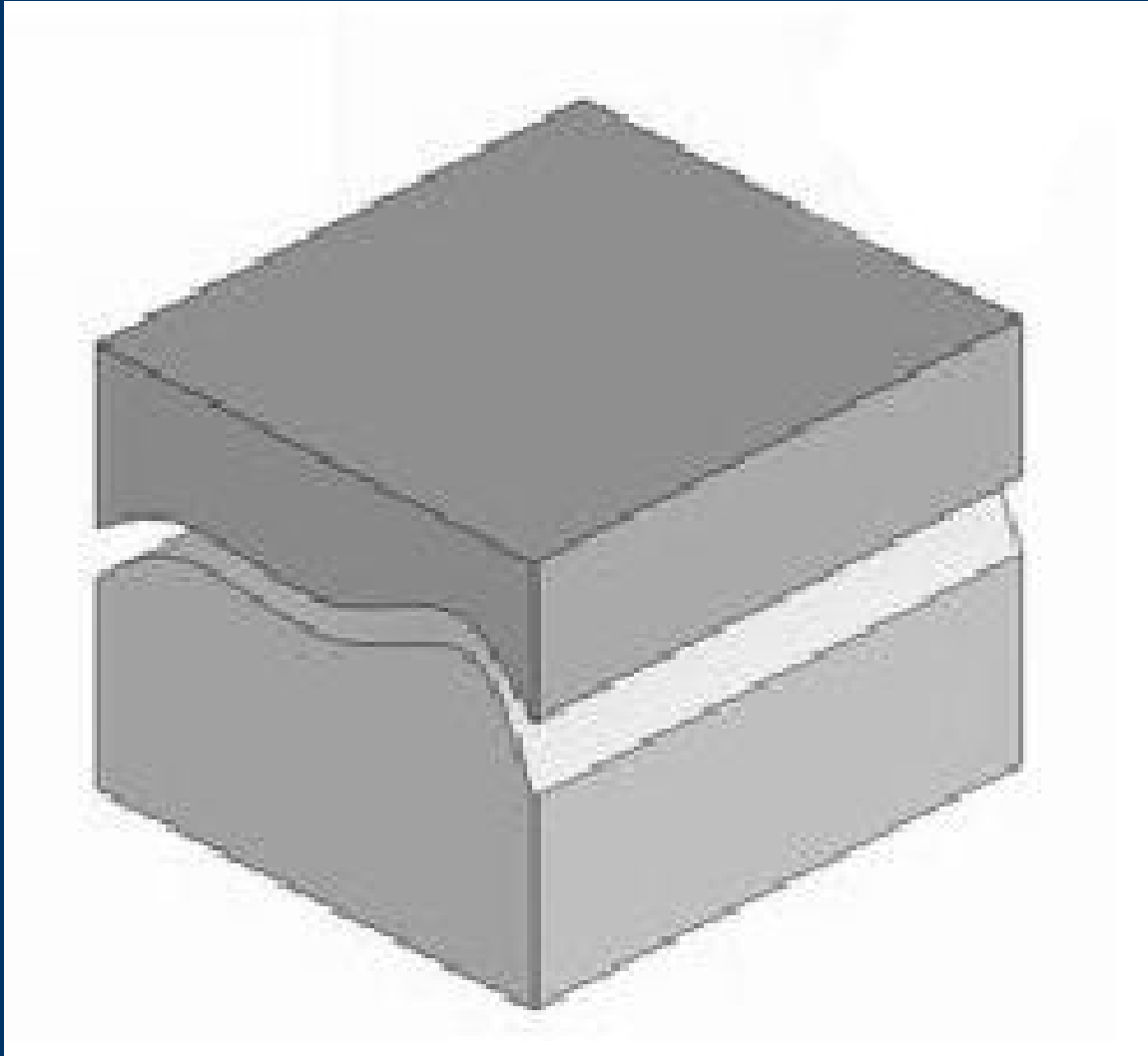
Ťažkoobrobiteľné, tvrdé, vysokopevné materiály.

Dutiny zápusťiek, lopatky turbín, ...

ECM hĺbenie dutín

ECM hĺbenie dutín

ECM hĺbenie dutín

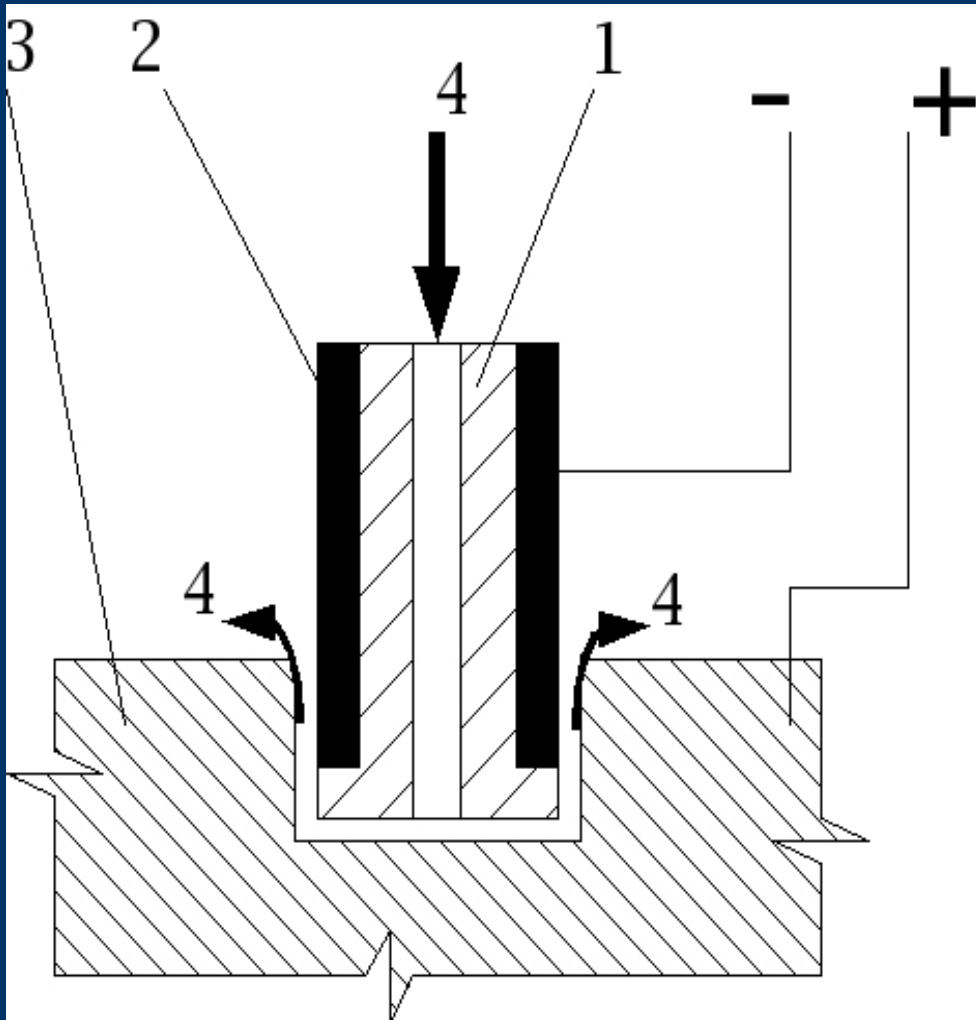

ECM vráanie

Poznáme tri základné spôsoby výroby otvorov pomocou ECM:

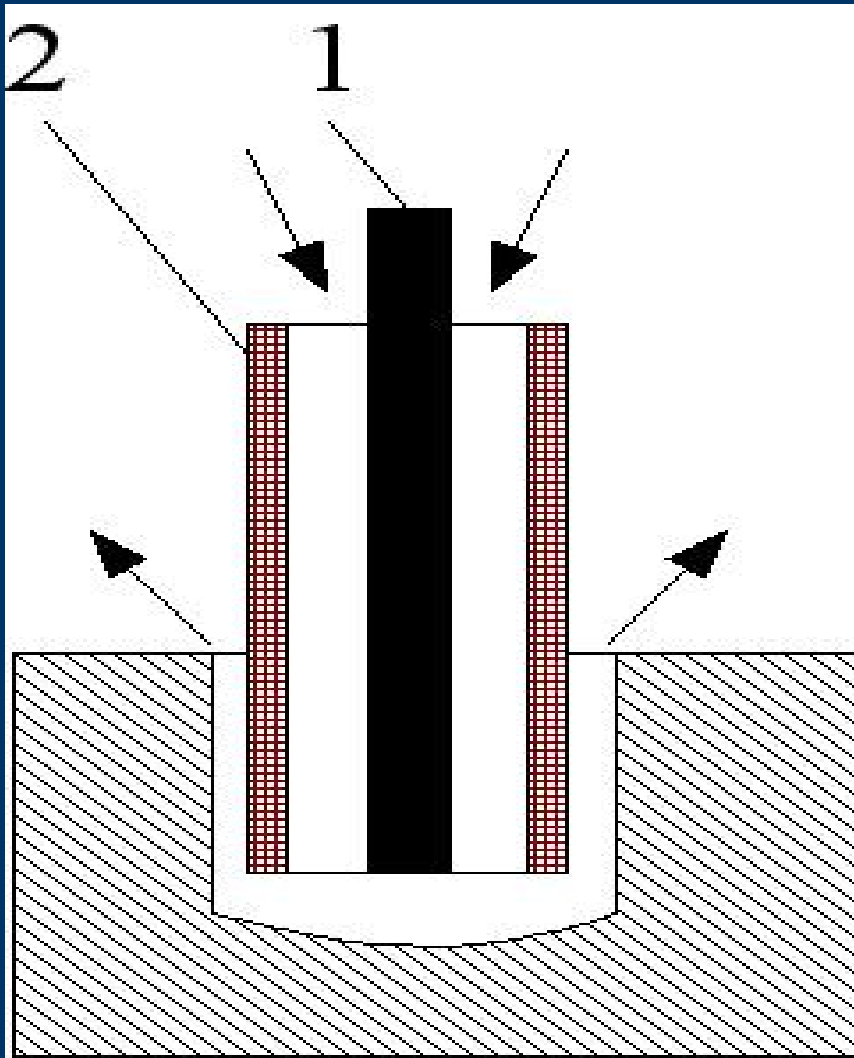
- **híbenie tvarovou rúrkou (STEM)** – rúrka tvarového prierezu (tvarové otvory),
  - **elektrolytické jemné vráanie (ECF)** – sklenená rúrka
  - **elektrolytické vráanie prúdom elektrolytu (ESD)** – sklenená rúrka s kapilárou
-
-

Híbenie tvarovou rúrkou

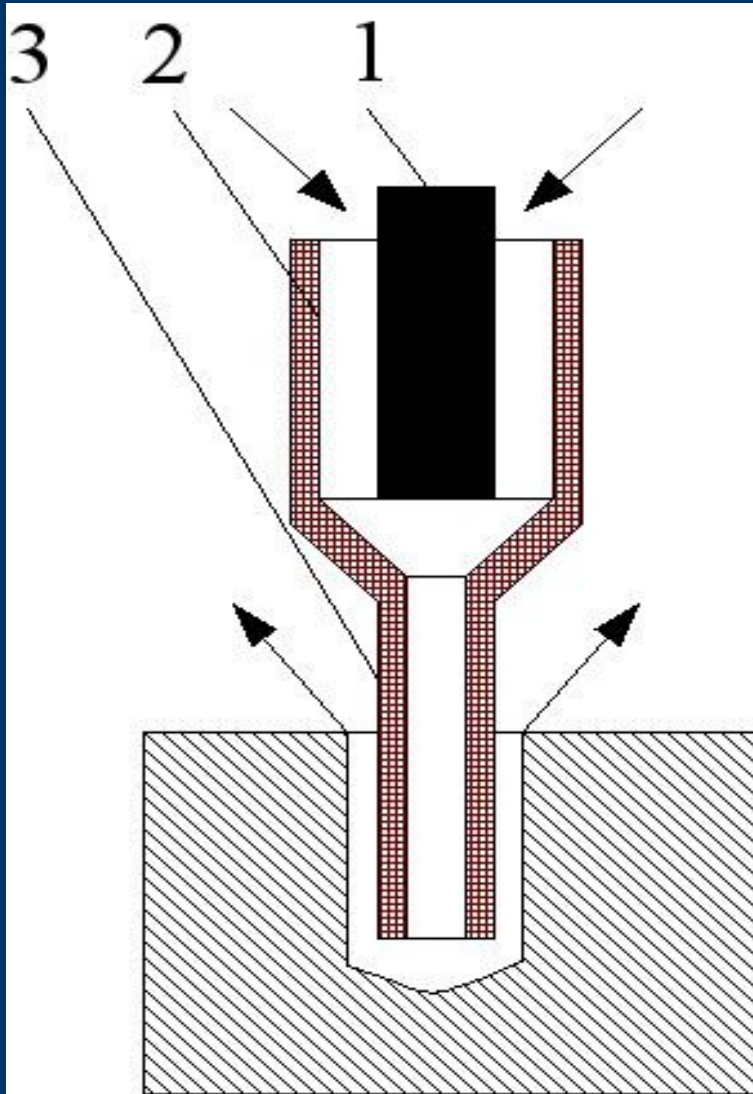
- priemer otvoru 0,5 až 5 mm,
- L/D viac ako 200,
- napätie 20 – 100 V,
- elektrolyt:
  - H_2SO_4 ,
  - HNO_3 ,

Elektrolytické jemné vrátanie

- priemer otvoru 0,2 až 2 mm,
- L/D viac ako 100,
- napätie 100 – 500 V,
- elektrolyt:
  - H_2SO_4 ,
  - HNO_3 ,

Elektrolytické vŕtanie prúdom elektrolytu

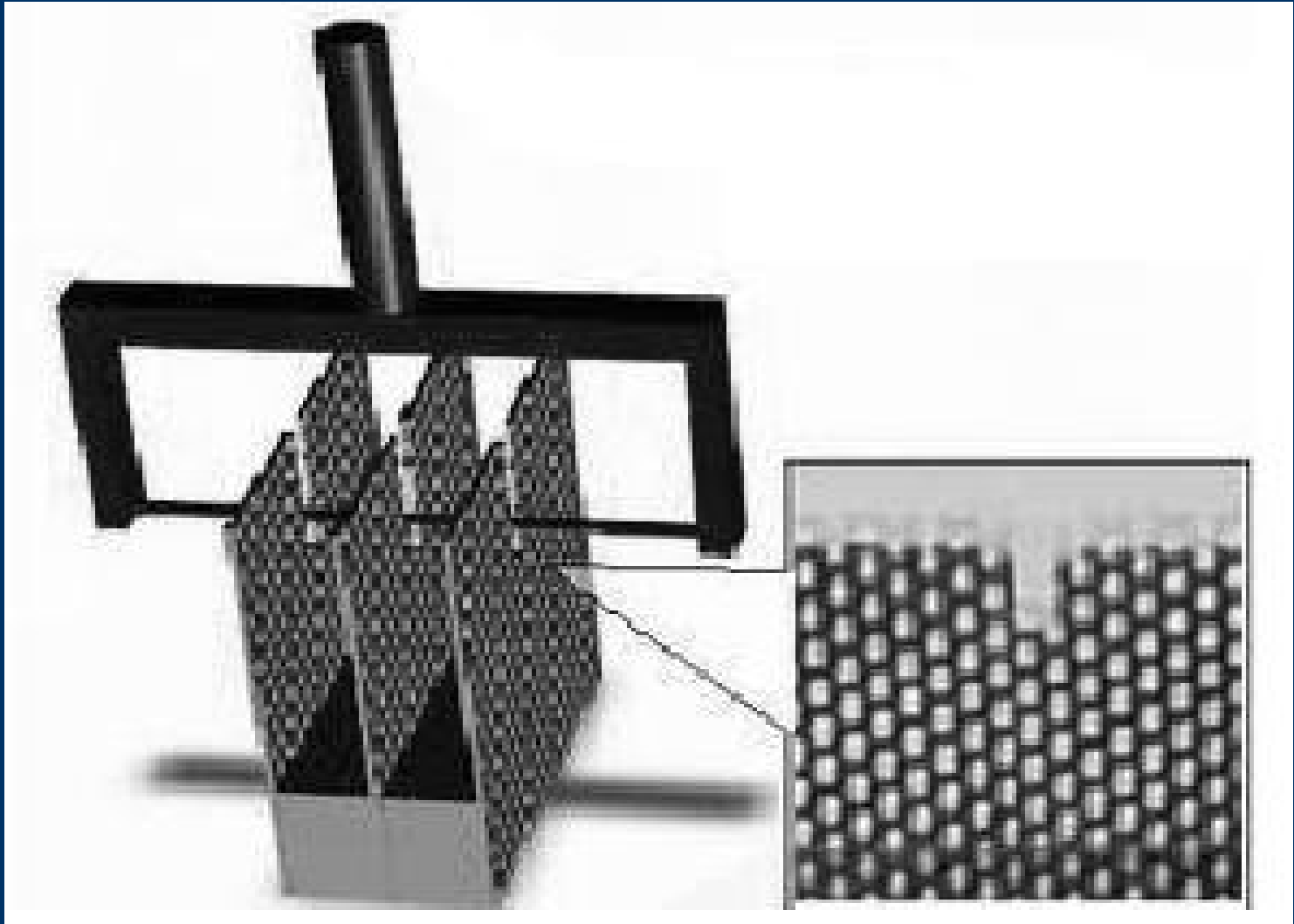
- priemer otvoru 0,1 až 1 mm,
- L/D do 50,
- napätie 300 – 600 V,
- elektrolyt:
  - H_2SO_4 ,
  - HNO_3 ,

Elektrochemické delenie materiálu

Poznáme nasledovné spôsoby ECM delenia materiálu:

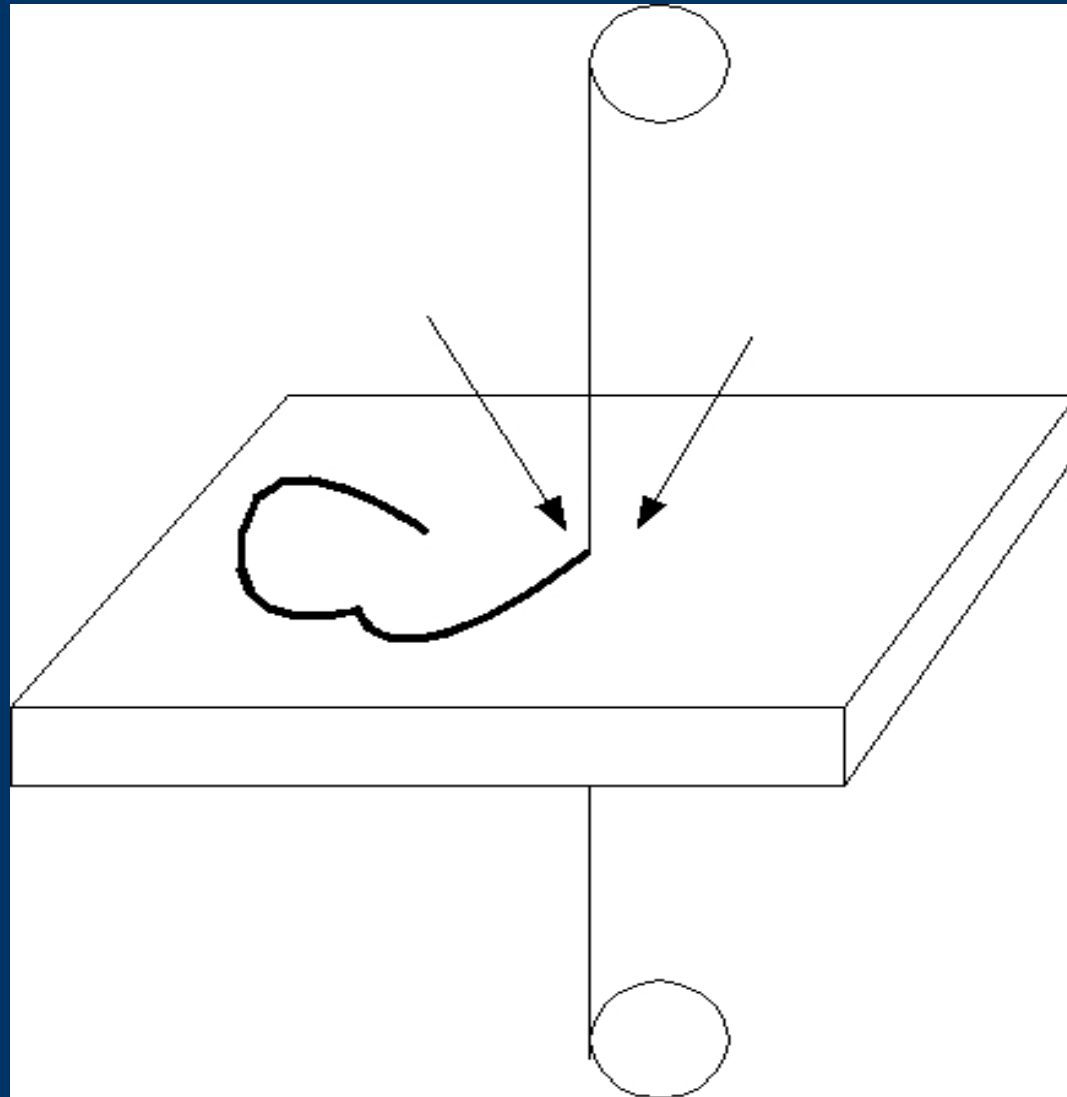
- **rotujúcim kotúčom** – kotúčová elektróda má boky pokryté izoláciou, stabilný úber
  - **štrbinovým nástrojom** – nástroj je rúrka na ktorej je štrbina odkiaľ vyteká elektrolyt, zložitejšie tvarové rezy,
  - **drôtovým nástrojom** – elektróda je drôt, do miesta rezu sa privádza elektrolyt hadičkou, hrúbka do 20 mm,
-
-

ECM delenie materiálu štrbinovým nástrojom

ECM delenie materiálu drôtovým nástrojom

Elektrochemické obrábanie

- **odstraňovanie ostrín** – elektrolyt sa nasmeruje na ostriny, na ostrých hranách je najväčšia prúdová hustota, ostriny sa anodicky rozpúšťajú,
  - **brúsenie** – kombinácia anodického rozpúšťania a mechanického brúsenia, do elektrolytu je primiešané brusivo,
  - **leštenie** – na vrcholoch nerovností je najväčšia prúdová hustota, malý úber materiálu, prúdová hustota okolo $0,7 \text{ A/cm}^2$, napätie do 12 V, katóda je z olova, veľká medzera, makronerovnosti sa môžu zväčšiť,
-
-

Elektrochemické obrábanie

- **značenie** – elektróda má tvar značky, označené miesto sa líši od okolia zahĺbením o 0,003 až 0,1 mm, značenie trvá len niekoľko sekúnd, nepôsobí sila, teplo ani deformácia, používa sa na tenké fólie, tvrdé a krehké materiály

Zariadenia na elektrochemické obrábanie

- tuhý rám na presné vedenie nástrojovej elektródy,
  - číslicový riadiaci systém s vysokou presnosťou,
  - vysokopresné pohony,
  - max. hodnota úberu okolo $50 \text{ cm}^3/\text{min}$,
  - vysoká spotreba el. energie ($1\text{kW}/4$ až 6 cm^3 odobrateého materiálu),
  - vysoká cena.
-
-

Zariadenia na elektrochemické obrábanie

